

СЪЮЗ НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ
Член на Международната асоциация на съдиите (МАС)
Член на Европейската асоциация на съдиите (ЕАС)
Член на Европейски магистрати за демокрация и свободи (МЕДЕЛ)
София 1000, ул. Пиротска 7, ет.5, тел 0879686841
e.mail: office@judgesbg.org

До

Висшия съдебен съвет

Копия до

Председателя на 51-о Народно събрание

Министъра на правосъдието

С писмо от 19-ти март 2025 г. на главния секретар на Висшия съдебен съвет /ВСС/ Съюзът на съдиите в България /ССБ/ е поканен да изрази становище по въпроси, свързани с избора на членове на ВСС от квотата на съдиите, прокурорите и следователите.

Считаме, че преди да отговорим на конкретно поставените въпроси в така изпратеното ни писмо, следва да обърнем внимание на няколко принципни положения, които имат първостепенно значение. Такива са установените в Конституцията принципи на определен по своята продължителност мандат на членовете на ВСС, забрана за повторност на същия мандат и пряк избор от страна на съдиите, прокурорите и следователите на представителите на т. нар. „професионална квота“ във ВСС. С оглед на това и решаването на технически въпрос, какъвто представлява начинът на провеждане на избора за членове на ВСС следва да е съобразено с посочените принципи и да не се явява средство за тяхното нарушаване или заобикаляне.

Мандатът на изборните членове на сегашния състав на Висшия съдебен съвет изтече на 3-ти октомври 2022 г., т.е. преди повече от две години и половина, равняващи се на половин от установения в Конституцията петгодишен мандат. С последните изменения на Закона за съдебната власт беше предвиден 6-месечен срок, считан от 21-ви януари 2025 г., в който Народното събрание и органите на съдебната власт да започнат процедура за нов избор на членове на ВСС. С тревога

констатираме, че седмица преди изтичане на половината от този срок не са утвърдени правилата, по които съответните процедури следва да бъдат проведени, което сочи, че нито мнозинството в Народното събрание, нито това във ВСС имат за приоритет изпълнението на посоченото законово задължение. Още по-тревожно е бездействието на ВСС досега да бъде внедрена система за електронно дистанционно гласуване, която да гарантира точно отчитане на подадените гласове, тайната на вота, невъзможност за манипулация и да съответства на стандартите за информационна сигурност. Още през месец ноември 2023 г. пред Пленума на ВСС е представено становище на разработчика на досегашната система, в което е посочено, че тя повече не може да бъде използвана и единственият начин за преработка е цялостното ѝ пренаписване, т. е. замяна с нова. В този смисъл и остават напълно неразбираемо допускането във формулираните в писмото на ВСС въпроси за възможно „усъвършенстване“ на действащата система за електронно гласуване, след като нейният разработчик още преди година и половина е отрекъл тази възможност.

Водени от посочените принципни съображения, представяме следните отговори на въпросите, изпратени ни от ВСС:

1. Какъв е предпочитания способ за гласуване от предвидените такива в действащата редакция на ЗСВ:

- *чрез хартиени бюлетини;*
- *смесено:*
 - + *с хартиена бюлетина и електронно дистанционно гласуване*
 - + *с хартиена бюлетина и машинно гласуване.*

Отчитаме дадената от ВСС възможност на съдиите да изразят своите предпочитания за способа на гласуване. Считаме обаче, че ВСС следва да изпълни отговорно възложените му от закона правомощия да приеме правилата за провеждане на избора в съответствие с принципите, установени в Конституцията и Закона за съдебната власт /ЗСВ/. В този смисъл и действащата към момента нормативна уредба прави възможно провеждане на избор единствено чрез хартиени бюлетини, който е и основният установен в ЗСВ способ за осъществяване на прекия избор на представителите на т. нар. „професионална квота“ сред изборните членове на ВСС. Към настоящия етап не е възможно въвеждане на смесено гласуване, доколкото не са налице основанията, предвидени съответно в § 78 и § 79 от ПЗР на ЗИДЗСВ, (обн. - ДВ, бр. 28 от 2016 г., изм. - ДВ, бр. 49 от 2018 г.). Не е въведена система за електронно дистанционно гласуване,

която да гарантира тайната на гласуването и свободното волеизявление – досегашната система, освен несъответстваща на съвременните стандарти за информационна сигурност, е и практически неизползваема, предвид изтеклите още преди 2023 г. сертификати на основни използвани от нея софтуерни приложения. Не е внедрена от страна на ВСС и система за машинно гласуване, която да гарантира тайната на гласуването и свободното волеизявление, която и да отговаря на установеното в закона изискване за икономическа целесъобразност спрямо електронното гласуване. Затова и считаме, че при изпълнение на задължението за започване на процедурата за избор на членове на ВСС от професионалната общност в срок до 21-ви юли 2025 г., което предполага приемане на съответните правила преди изтичане на срока, единственият възможен съобразно действащия закон начин за провеждане на избора е чрез хартиени бюлетини. В този срок е невъзможно да бъде внедрена нова система за електронно дистанционно гласуване, предвид липсата на обявена поръчка за това и сроковете за провеждане на съответните процедури за избор на изпълнител, възлагане и изпълнение. Считаме, че в този срок е принципно възможно въвеждане на система за машинно гласуване чрез използване на машините, с които се провеждат изборите за народни представители и органи на местната власт, но за това е необходимо изследване за съответната икономическа целесъобразност, а ВСС не е публикувал данни за проведено такова изследване.

2. *Ако гласуването е само на хартия, считате ли, че следва да се проведе централизирано само в София, като ВСС поема разходите за транспорт, престой /дневни/ и нощувка или следва да се организират секции в страната /колко, къде и по какви критерии да бъдат определени.*

Както вече посочихме, към сегашния момент и при действащата нормативна уредба, гласуването с хартиени бюлетини се явява единствено възможният способ за провеждане на избора. Доколкото законът изисква формиране на секции на всеки 500 съдии, прокурори и следователи, се явява невъзможно провеждане на избора на различни от София места в страната. Разпоредбата на чл. 29п, ал. 2 от ЗСВ изрично предвижда, че разходите за провеждане на общите събрания за избор на членове на ВСС са за сметка на бюджета на ВСС. Организирането на секции за гласуване с хартиени бюлетини в страната може да бъде направено само при изменение на ЗСВ в частта за броя на съдии, прокурори и следователи, необходими за формиране на една секция. Към настоящия момент не са предприети

законодателни инициативи в тази насока, нито от страна на Министерски съвет, нито от народни представители. Ако такива бъдат предприети, намираме за подходящ критерий съответните апелативни райони, а не тези на окръжните съдилища. Това е така, защото са налице значителни разлики в числеността на съдиите, прокурорите и следователите между отделните райони на окръжни съдилища, като в някои този брой е толкова малък, че се поставя под въпрос както кадровото обезпечаване на съответните секционни комисии, така и запазването на тайната на вота.

3. Считате ли, че следва да се усъвършенства действащата система за електронно гласуване или следва да се разработи и внедри изцяло нова система.

Както посочихме по-горе, възможността за „усъвършенстване“ на действащата система за електронно гласуване е отречена от самия нейн разработчик още през есента на 2023 г. пред ВСС, а към настоящия момент нейното използване е и практически невъзможно, предвид изтеклите срокове за поддръжка на основни нейни софтуерни компоненти. Внедряването на нова система за електронно гласуване ще изисква удължаване на шестмесечния срок за започване на процедурата за избор с ново изменение на ЗСВ, защото в оставащите три месеца от него не може да се очаква да се обяви и успешно да приключи обществена поръчка за нова електронна система. Това обаче означава и безкрайно удължаване на мандата на сегашния ВСС, което е неприемливо. Няма гаранции, че и с удължаване с още няколко месеца на този срок, ще бъде въведена нова система за електронно дистанционно гласуване, предвид бездействието, демонстрирано до момента в тази насока на настоящия състав на ВСС.

4. Има ли необходимост от законодателни промени, относими към преките избори на членове на ВСС от професионалната квота; формата на предизборна кампания на кандидатите и статута на членовете на ВСС, /да се посочат накратко съответните предложения/.

При отговора на този въпрос, на първо място бихме искали да отбележим продължаващото повече от три месеца бездействие на настоящото ръководство на Министерството на правосъдието да бъдат предприети каквито и да е действия по отношение на проекта за изменения в ЗСВ, изготвени от предходния състав на министерството, представен за обществено обсъждане, приключило на 8-ми януари 2025 г. В рамките на това обществено обсъждане представихме становище, което поддържа и

считаме, че именно в хода на съобразяване на нашето и останалите представени становища и внасяне на съответния проект в Народното събрание следва да бъдат извършени необходимите законодателни промени, свързани и с избора на членове на ВСС и статута на неговите членове. Основна промяна, която би осигурила действителна представителност на професионалната общност е запазването на статута на действащи съдии на членовете на Съдийската колегия на ВСС по време на техния мандат. Това би прекъснало тенденцията на откъсване на членовете на ВСС от общността, която ги е избрала и би повишило отговорността и отчетността на тяхната дейност. Необходимо е повишаване на прозрачността на избор на членове на ВСС от страна на Народното събрание, чрез осветляване на процеса на номиниране на кандидати, осигуряване на възможност такива да бъдат предлагани от страна на останалите правни професионални общности и университетите, ограничаване на възможността действащи магистрати да бъдат избирани в т. нар. „парламентарна квота“, провеждане на открити процедури по изслушване на кандидатите с възможност не само да им бъдат отпразнени въпроси, но и същите да им бъдат задавани в рамките на тези изслушвания. Следва да бъдат законово регламентирани изискванията към системите за електронно или машинно гласуване, използвани при избора на членове на ВСС от страна на съдиите, прокурорите и следователите. Следва да бъде осигурена възможност от страна на ВСС за провеждане на дискусии между кандидатите и платформа за представяне на техните концепции, извън предвиденото изслушване от съответните общи събрания на съдии, прокурори и следователи.

Съюзът на съдиите в България изразява готовност да участва в обсъждането на тези и други възможни законодателни изменения, но отбелязва, че за осъществяване на такива е необходимо поставянето сред приоритетите на Министерството на правосъдието на необходимите изменения на Закона за съдебната власт, както по отношение на процедурите за избор на членове на ВСС и техния статут, така и по отношение на въпроси, свързани с избора на Инспекторат, конкурсите за първоначално назначаване и повишаване, командироването и други.

Гр. София,

Управителен съвет

15.04.2025 г.

на Съюза на съдиите в България